

Helseattester i utlendingssaker

- Vi blir ikke hørt

Nina Strand

journalist i Tidsskrift for Norsk psykologforening

Håkon Stenmark er psykolog ved Psykososialt team for flyktninger i Midt-Norge. Han er ikke enig i at kvaliteten på helseattestene generelt er dårlig. – Derimot er jeg mer bekymret for kvaliteten på dem som mottar attestene, sier han.

Stenmark driver undervisning og konsultasjon til helsevesenet. – I undervisningssammenheng møter jeg jevnlig mange som skriver slike attester, sier han. – Vi har diskusjoner, og det er mer refleksjon rundt denne typen virksomhet i dag enn tidligere. Jeg ser en bedring i kvaliteten. Attestene som skrives av fagfolk innen psykisk helsevern er generelt gode. De nye retningslinjene og bedre opplæring har helt klart ført til større bevissthet og bedre kvalitet på uttalelsene.

Stenmark ser at det også gjøres dårlig arbeid. Han poengterer viktigheten av å oppfylle kriteriet om faglig nøkternhet. – Det å kunne forholde seg saklig er helt grunnleggende. Det er forståelig at fagpersoner ønsker å hjelpe, og uttaler seg ut over mandatet. Vår erfaring er imidlertid at dersom en inntar en politisk holdning og uttaler seg ut over det helsemessige, tillegges attesten mindre vekt. Jeg har sett eksempler på at psykologer omtaler forholdene i landene flyktningene kommer fra, og det fungerer dårlig. Min erfaring er imidlertid at dette ikke skjer ofte, sier Stenmark.

– Hva skal helseerklæringen legge vekt på?

– God dokumentasjon er selve kjernen. Det kan dreie seg om undersøkelser, eller om diagnose. Erklæringen bør gi en grundig beskrivelse av tilstanden, og av behovene for behandling og tiltak. En bør legge vekt på en klar og tydelig beskrivelse av hva personen trenger hjelp til, og hva som er viktig i oppfølgingen. Attesten kan gjerne si noe om konsekvensene ved manglende oppfølging.

–Vi blir ikke hørt

Stenmark forteller at fagfolk i psykisk helsevern ofte blir overrasket over holdningene hos dem som skal vurdere attestene. – De opplever en mistenksomhet og skepsis som de ikke kjenner igjen fra sakkyndighetsarbeid i forhold til rettsvesenet, sier han. – Jeg stiller meg undrende til utlendingsmyndighetenes vurdering av uttalelsene. Har de egentlig kompetanse til å overprøve dem, slik de gjør? Det er nemlig det som skjer. Vi opplever gang på gang at uttalelsene ikke tas til følge. Folk blir sendt tilbake, til tross for erklæringer som viser behov for fortsatt behandling og oppfølging, og som peker på liten sannsynlighet for at behandlingen kan følges opp i ettertid.

Fagetiske dilemmaer gir maktesløshet

Dagens situasjon inneholder fagetiske dilemmaer, mener Stenmark. – Som behandler har man ansvar for å overføre behandlingen. I disse sakene får vi liten anledning til det. En kan føle at en ikke blir hørt, og kjenne seg maktesløs. Dette er jeg opptatt av, mer enn at kvaliteten på erklæringene ikke er god nok. Frustrasjonene psykologer kan oppleve i møtet med utlendingsmyndighetene bekymrer meg, sier han.